

HØGSKOLEN I TROMSØ

Utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

UFD		
02 FEB. 2004		
200307611	122	50

Deres ref.: 200307611- /ANG Vår ref.: 2003/01001- /ISC/F-008

Dato: 30. januar 2004

HØRINGSUTTALELSE TIL RYSSDALUTVALGETS INNSTILLING FRA HØGSKOLEN I TROMSØ

Innledning

Ryssdalutvalgets innstilling "Ny lov om universiteter og høyskoler" ble avgitt 23.09.03 og er sendt på høring med frist 30.01.04.

Høgskolen i Tromsø har gjennomført en bred intern høring med blant annet informasjon pr. e-post til alle ansatte, intern høring på avdelingene, drøftinger med Studenttinget i Tromsø og det har vært avviklet personalmøte. Senere har det kommet inn høringsuttalelser fra avdelingene. Uttalelsene er gjennomgående klare og entydige, og gir i all hovedsak tilslutning til mindretallets forslag.

Generell kommentar

Høgskolen i Tromsø mener det er svært viktig at universiteter og høyskoler sikres rammebetingelser som gjør at institusjonene settes i stand til å utføre sine funksjoner på en best mulig måte og møte de utfordringer som sektoren står overfor. Samtidig må institusjonene være omstillingsdyktige i forhold til samfunnsendringer og utdanne kandidater og utføre forskning og kompetanseutvikling som kan møte dagens og fremtidens behov. På bakgrunn av dette har Høgskolen i Tromsø stor forståelse for at det fra tid til annen er nødvendig med en større gjennomgang av hele sektoren. Imidlertid kommer utvalgets innstilling på et tidspunkt da sektoren gjennomgår eller nylig har gjennomgått en rekke andre krevende omstillinger. Blant de viktigste er kvalitetsreformen, ny finansieringsmodell, økt frihet gjennom nettobudsjettering og nye modeller for ledelse.

Formålsparagraf

I både flertallets og mindretallets forslag til ny lov § 1-4 nr. 1. og 2 brukes begrepet :
forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap.

Høgskolen i Tromsø ber om at begrepet "faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid" innarbeides i formålsparagrafens § 1-1 nr. 2, slik at den får følgende ordlyd:

Fremme forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid på høyt internasjonalt nivå.

FELLESADMINISTRASJONEN

Kontoradresse
Mellomveien 110

Postadresse
9293 Tromsø

Sentralbord
77 66 03 00

Telefaks
77 68 99 56

Saksbehandler
77 66 03 10

E-post
Ben.Schei@hitos.no

Tilknytningsform

Høgskolen i Tromsø vil understreke at høyere utdanning og forskning er sentrale samfunnsoppgaver, og at universitets- og høgskolesektoren spiller en viktig samfunnsmessig rolle i utviklingen av det nye, internasjonale kunnskapssamfunnet. Det er derfor avgjørende at staten har ansvaret for en overordnet nasjonal styring av disse samfunnsoppgavene. Staten må fastsette nasjonale mål for utdanning og forskning, og ha en bevisst strategisk bruk av virkemidler som lover, regelverk og finansiering for å nå disse målene.

Etter høgskolens oppfatning vil flertallets forslag om omdanning av statlige universiteter og høyskoler til selveiende institusjoner innebære en klar svekkelse av mulighetene for nasjonal styring av sektoren.

Norge har et høyt utdanningsnivå og høy utdanningstilbøyelighet. Det er likevel fortsatt store regionale forskjeller på disse områdene. Dette gjelder også tilgangen på økonomiske ressurser. Det er derfor nødvendig med en aktiv fordelingspolitikk slik at alle gis lik mulighet til høyere utdanning og at rekrutteringen av høyt utdannede fagfolk til regionene sikres. På denne måten sikres regionene velferdsmessig, næringsmessig og kulturell utvikling.

Ut fra en samlet vurdering av autonomi, ikke bare i relasjon til staten, men også i forhold til markedskrefter og andre særinteresser, vil institusjonene etter vår oppfatning være best tjent med mindretallets forslag til tilknytningsform. Som forvaltningsorganer med lovfestede fullmakter kan universitetene og høgskolene videreutvikle sin faglige og institusjonelle uavhengighet av staten, samtidig som en slik tilknytning gir det nødvendige grunnlaget for en samlet og overordnet nasjonal samordning av forskning og høyere utdanning. En løsrivelse fra staten kan gjøre universitetene og høgskolene mer avhengige av kortsiktige og skiftende interesser og svekke både langsiktigheten og bredden i den faglige virksomheten.

Gratisprinsippet

Høgskolen vil støtte en lovfesting av gratisprinsippet, men vi finner flertallets forslag noe problematisk. For det første er prinsippet bare negativt fastslått. Det vil være heldigere med en bestemmelse der hovedregelen formuleres mer eksplisitt. For det andre er "fullfinansiert" ikke nærmere definert. Etter- og videreutdanning har imidlertid fått et innhold som gjennom både forskrifter og tradisjon er nokså godt fastlagt, og vi finner derfor å støtte mindretallets forslag til ordlyd.

Styresammensetning

Flertallsbegrunnelsen om manglende styringsdyktig flertall i institusjonenes styre, synes å forutsette at de eksterne styremedlemmene blir betraktet som en enhetlig blokk i styret, som vil utgjøre et stabilt styringsdyktig flertall. Noen slik tendens til "blokkdannelse" har vi ikke sett så langt, og det ville være uheldig om det skulle skje, både med tanke på ressursdisponeringen og den faglige legitimiteten styret må ha både innad og utad. Det overordnede målet må være at eksterne og interne medlemmer skal samvirke på en god måte. Det neppe realistisk å anta, og heller ikke ønskelig, at det vil skje noen slik blokkdannelse.

I flertallsredegjørelsen framstår det også som uklart hvordan de eksterne styremedlemmene skal rekrutteres. Det er antydning at den første oppnevningen skal foretas av departementet. Utvalgsflertallet legger vekt på at de eksterne styremedlemmene etter hvert skal utpekes av institusjonen selv, men hvordan dette skal foregå, er også uklart. Institusjonen vil jo nettopp

være ledet av styret, og det eksterne styreflertallet kan i realiteten bli en selvsupplerende gruppe som ikke kan stilles til ansvar av noen, verken ved institusjonen eller i samfunnet. Det er vanskelig å se at flertallet har noe godt grunnlag for sin påstand om at styrearbeidet er dominert av interne fordelingsdiskusjoner. De vitenskapelig ansatte har nå bare to styremedlemmer utenom rektor og prorektor, og erfaringen er at styremedlemmene i all hovedsak legger vekt på helhetsvurderinger av institusjonens samlede virksomhet. Imidlertid har dagens styresammensetning bare fått virke i kort tid, og erfaringen med et styre der ingen gruppe har flertall alene, er derfor begrenset. Vi mener at det bør høstes mer erfaring med den gjeldende styresammensetningen før det vurderes å gjøre endringer.

Flertallet argumenterer også for at styremedlemmer som kommer utenfra, vil være bedre skikket enn de interne til å til å hankses med de utfordringene som vil melde seg i framtida, men vi har problemer med å se hva denne antakelsen bygger på. Vi viser til at institusjonene i høyere utdanning i de siste 10-15 årene har gjennomgått en rekke radikale endringer med hensyn til rammebetingelser og oppgaver, hvorav mange er gjennomført med et flertall av egne ansatte i styret. Det er liten grunn til å tro at styret med eksternt flertall ville kunne håndtert dette vesentlig bedre. Høgskolen mener tvert i mot at ansattes representasjon i styret er verdifull gjennom den innsikt disse har om egen institusjon og den kontinuitet disse bidrar med i styrearbeidet. Den sammensetningen styret har hatt de siste årene, har bidratt til at institusjonene har klart å håndtere eksplosjon i studenttall, innstramning av økonomiske rammebetingelser både for undervisning og forskning, overgang til nye undervisningsformer, opprettelse og utvikling av nye fag, m.m., på en måte som tåler sammenligning med både private og offentlige bedrifter. Det forhold at det fortsatt er mye som må gjøres, og at institusjonene står foran flere og krevende omstillingsoppgaver, kan vanskelig brukes som argument mot en styringsstruktur som har klart slike utfordringer.

Når det gjelder rektors rolle, ønsker flertallet i utvalget en modell hvor rektor er tilsatt og at rektor er øverste faglig og administrative leder. Rektor skal heller ikke være medlem av styret. Høgskolen i Tromsø mener det knytter seg flere betenkeligheter til en styringsmodell med rektor som daglig leder. For det første er det en undervurdering av de administrasjonsfaglige utfordringene som knytter seg til ledelsen av så store og uensartede institusjoner. For det andre innebærer det en klar svekkelse av rektors mulighet til å fungere som den sentrale aktør i overordnede faglige og fagstrategiske spørsmål. Mens dagens rektor kan forholde seg til direktøren og overlate ansvaret for hvordan administrasjonen fungerer til denne, vil rektors ansvarsområde etter flertallets forslag omfatte alle sider av virksomheten ved institusjonene, med en tilsvarende utvidelse av oppmerksomhetshorisonten. Resultatet vil lett bli en svekkelse av både den faglige og den administrative ledelse.

En modell med (som hovedregel) en valgt rektor som er styrets leder, er best egnet til å opprettholde rektors muligheter til å være en sentral aktør i overordnede faglige og strategiske spørsmål. En slik modell vil sikre at både rektor og styret som helhet har legitimitet i forhold til hele institusjonen.

Avslutningsvis vil Høgskolen i Tromsø påpeke at innføring av Kvalitetsreformen i seg selv vil være et argument mot det omfattende reformarbeidet som flertallets forslag vil innebære at sektoren. Sektoren har gjennom Kvalitetsreformen fått utfordringer med hensyn til å ta i bruk nye virkemidler innenfor utdanning og forskning, og det er viktig at all oppmerksomhet blir rettet mot arbeid knyttet til reformen slik at denne lykkes.

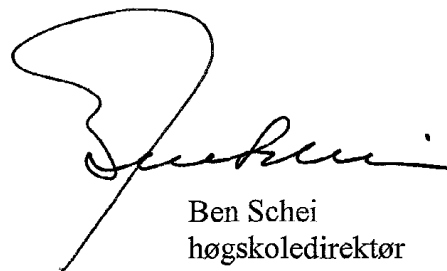
Med denne bakgrunn og ut fra den argumentasjon som framgår under de ulike punktene over, er Høgskolen i Tromsø av den oppfatning at tiden ikke er inne til å gå i gang med en

omfattende omorganisering. Etter Høgskolens oppfatning verken begrunner eller dokumenterer flertallet så avgjørende svakheter ved dagens system at det kan forsvares å føre institusjonene inn i en så omfattende organisatorisk prosess som flertallet foreslår. Flertallets forslag vil også innebære betydelige økonomiske og administrative konsekvenser, og disse er ikke godt nok vurdert i innstillingen..

Med hilsen

Ulf Christensen
rektor

Ben Schei
høgskoledirektør